

Instytut na rzecz
Ekorozwoju

Polska Zielona Sieć

Warszawa, 04.01.2012

UWAGI KOALICJI POLSKICH POZARZĄDOWYCH ORGANIZACJI EKOLOGICZNYCH NA RZECZ FUNDUSZY UNIJNYCH¹ DO STANOWISK RZĄDU RP DO POSZCZEGÓLNYCH ROZPORZĄDZEŃ PAKIETU LEGISLACYJNEGO POLITYKI SPÓJNOŚCI 2014-2020

Niniejsza opinia stanowi wkład Koalicji w ogłoszone w dniu 22.12.2011 przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR) konsultacje publiczne stanowisk Rządu RP do poszczególnych rozporządzeń pakietu legislacyjnego polityki spójności 2014-2020.

Doceniając tę inicjatywę MRR, zwracamy uwagę na fakt, iż przeprowadzenie konsultacji w okresie świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku, z 9-dniowym (dni robocze) terminem na składanie uwag, podważa ich skuteczność i celowość. Takie postępowanie uważamy za niedopuszczalne, gdyż oznacza lekceważenie partnerów społecznych. Obszerność konsultowanego materiału wymagałaby zdecydowanie dłuższego czasu na przygotowanie i składanie uwag. Z tego względu Koalicja przedstawia jedynie zarys najważniejszych uwag do stanowisk Rządu RP odnośnie pakietu legislacyjnego przyszłej polityki spójności. Liczymy na to, że w kolejnych etapach procesu programowania funduszy europejskich 2014-2020 MRR prowadzić będzie konsultacje społeczne zgodne z duchem zasady partnerstwa obowiązującej w polityce spójności.

UWAGI DO PROJEKTU STANOWISKA RZĄDU RP DOT. PROJEKTU ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY USTANAWIAJĄCEGO WSPÓLNE PRZEPISY DOTYCZĄCE EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO, EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO, FUNDUSZU SPÓJNOŚCI, EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROLNEGO NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH ORAZ EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU MORSKIEGO I RYBACKIEGO OBJĘTYCH ZAKRESEM WSPÓLNYCH RAM STRATEGICZNYCH ORAZ USTANAWIAJĄCE PRZEPISY OGÓLNE DOTYCZĄCE EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO, EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO I FUNDUSZU SPÓJNOŚCI, ORAZ UCHYLAJĄCE ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 1083/2006:

¹ Koalicja Polskich Pozarządowych Organizacji Ekologicznych na rzecz Funduszy Unijnych od 2004 r. aktywnie monitoruje wydatkowanie środków UE pod kątem ich wpływu na ochronę środowiska i realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Koalicja promuje dobre praktyki wykorzystania funduszy UE – projekty przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju regionów, aktywny udział przedstawicieli POE w komitetach monitorujących, realizację zasady partnerstwa w programowaniu i wdrażaniu funduszy unijnych.

Aktualnie, Koalicję tworzą:

Instytut na rzecz Ekorozwoju, ul. Nabelaka 15 lok. 1, 00-743 Warszawa, <http://ine-isd.org.pl>

Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA, ul. Białoskórnicza 26, 50-134 Wrocław, <http://eko-unia.org.pl>

Fundacja WWF Polska, ul. Wiśniowa 38, 02-520 Warszawa, <http://www.wwf.pl>

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków, <http://www.zielonasiec.pl>

1. Uwagi ogólne:

Koalicja podziela zdanie Rządu RP, iż polityka spójności powinna być środkiem do inwestowania w przyszłość Europy w perspektywie 2020 roku. Doceniamy wysiłki polskiej Prezydencji w Radzie UE na rzecz promocji polityki spójności jako polityki prorozwojowej, służącej całej Unii, będącej narzędziem realizacji Strategii *Europa 2020*. Rozumiemy, że takie definiowanie polityki spójności ma zapewnić jej legitymizację i zwiększyć szanse na zachowanie znaczącego budżetu mimo kryzysu finansowego i gospodarczego dotyczącego kraje UE.

Z tego względu Koalicja wyraża niepokój, iż **deklarowane w oficjalnych stanowiskach poparcie Rządu RP dla polityki spójności realizującej cele Strategii Europa 2020, skoncentrowanej na ograniczonej liczbie kluczowych celów, zorientowanej na rezultaty, nie znajduje odzwierciedlenia w stanowiskach szczegółowych** odnośnie poszczególnych rozporządzeń dotyczących polityki spójności na lata 2014-2020. Przedstawione do konsultacji projekty stanowisk są pełne **sprzeczności między poparciem dla gruntownej reformy polityki spójności na poziomie deklaratywnym a dążeniem do zachowania status quo i negowaniem konkretnych propozycji Komisji Europejskiej (KE)**, które taką reformę mogłyby zrealizować. Przykładowo, w swoim stanowisku Rząd RP wzywa do silniejszej koncentracji tematycznej funduszy polityki spójności, jednocześnie negując jedyny wymierny mechanizm koncentracji tematycznej zaproponowany przez KE (*ring fencing*).

2. Zintegrowane programowanie strategiczne w ujęciu terytorialnym:

Koalicja podziela pogląd Rządu RP, iż plan sporządzenia **Wspólnych Ram Strategicznych (WRS)** dla polityki spójności, II filara Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa i Morskiej stanowi szansę na bardziej zintegrowane podejście do kształtowania poszczególnych polityk i funduszy UE i z tego względu **zasługuje na poparcie**.

Koalicja stoi na stanowisku, iż **utrzymanie zatwierdzania przez Komisję Europejską projektów dużych** przy zachowaniu obecnego progu 50 mln euro służy efektywności wydawania środków publicznych w ramach polityki spójności. Doświadczenia organizacji pozarządowych monitorujących wydatkowanie funduszy UE pokazują, że interwencja Komisji Europejskiej na poziomie poszczególnych projektów wielokrotnie odgrywała kluczową rolę w modyfikacji czy powstrzymaniu kosztownych przedsięwzięć szkodliwych dla środowiska, czy po prostu nieefektywnych. Niezależnie od powyższego mechanizmu, który zdaniem Koalicji powinien zostać utrzymany, istnieje szereg sposobów, także na poziomie krajowym, na racjonalizację procedur i ułatwienie beneficjentom realizacji największych projektów (np. dopuszczenie ryczałtowego rozliczania kosztów pośrednich).

3. Koncentracja tematyczna uwzględniająca cele Strategii Europa 2020 i uwarunkowania terytorialne

Koalicja **popiera mechanizm koncentracji tematycznej zaproponowany przez KE (*ring fencing*)**. Sugerowane przez Rząd RP dopasowywanie minimalnych alokacji do specyfiki poszczególnych krajów czy rozszerzanie zakresu poszczególnych celów tematycznych doprowadziłoby w konsekwencji do utrzymania obecnego kształtu polityki spójności, w której środki są nadmiernie rozproszone na rozmaite cele, niekoniecznie priorytetowe w skali europejskiej. Propozycja odzwierciedlenia w przyszłej polityce spójności listy praktycznie wszystkich priorytetów inwestycyjnych finansowanych w ramach obecnej polityki spójności w Polsce **stoi w sprzeczności z postulowaną przez Rząd RP silniejszą koncentracją tematyczną** funduszy w latach 2014-2020.

4. Warunkowość dla podniesienia skuteczności

Koalicja podziela stanowisko Rządu RP, iż **warunkowość ex-ante powinna podnieść skuteczność wsparcia z polityki spójności poprzez zapewnienie warunków kluczowych dla sukcesu Programów już na początku ich realizacji** – wykorzystanie funduszy będzie w wielu wypadkach efektywne tylko wtedy, gdy np. wdrożone zostaną odpowiednie dyrektywy UE. Stanowiąca załącznik IV do rozporządzenia lista warunków i kryteriów ich spełnienia w odniesieniu do poszczególnych celów tematycznych powinna zostać co najmniej utrzymana, a w niektórych przypadkach rozszerzona (dotyczy to np. sektora transportu gdzie nie uwzględniono warunków związanych z opłatami za korzystanie z dróg i stawkami dostępu do torów kolejowych wynikających z unijnych dyrektyw, których wdrożenie stanowi kluczowy czynnik sukcesu projektów finansowanych przez UE).

UWAGI DO PROJEKTU STANOWISKA RZĄDU RP DOT. PROJEKTU ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY W SPRAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓŁOWYCH DOTYCZĄCYCH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO I CELU „INWESTYCJE NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA” ORAZ W SPRAWIE UCHYLENIA ROZPORZĄDZENIA (WE) NR 1080/2006:

1. Rozszerzenie zakresu wsparcia (Art.3):

Wykluczenie wsparcia dla instalacji objętych dyrektywą 2003/87/WE (instalacje objęte Europejskim Systemem Handlu Uprawnieniami do Emisji) z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego **powinno dotyczyć także inwestycji wspierających instalacje związane z przesyłem, magazynowaniem i dystrybucją gazu, energii elektrycznej oraz ropy naftowej**. Inwestycje w paliwa kopalne stoją w sprzeczności z celami strategii Europa 2020 odnoszącymi się do przeciwdziałania zmianom klimatu globalnego.

2. Zmiana metody koncentracji tematycznej (Art.4):

Ustanowienie procentowych pułapów alokacji EFRR na celu tematycznym dotyczącym gospodarki niskowęglowej (6% w przypadku regionów słabiej rozwiniętych oraz 20% w przypadku regionów w okresie przejściowym), tzw. **ring fencing, jest właściwym sposobem koncentrowania środków**. Wprowadzanie możliwości negocjowania przez państwo członkowskie tych pułapów, ich obniżenie, poszerzenie zakresu tego celu tematycznego (art. 9.4 Rozporządzenie ogólne) lub odpowiadających mu priorytetów inwestycyjnych (Art. 5.5 Rozporządzenie EFRR) czy kalkulowanie pułapów procentowych przy łącznym uwzględnieniu środków EFRR i Funduszu Spójności grozi rozproszeniem środków na wiele bieżących, krótkowzrocznych celów albo bieżących lokalnych potrzeb politycznych. Ustanowienie procentowych pułapów dotyczących tego celu jest również zgodne z wyzwaniem, jakie stoją przed Polską w związku z niewykorzystanym potencjałem zarówno w odniesieniu do poprawy efektywności energetycznej (25% ekonomicznie uzasadnione, a 50% technicznie możliwe), jak i rozwoju rozproszonej energetyki opartej na odnawialnych źródłach (22% udziału w wykorzystaniu energii końcowej ekonomicznie uzasadnione w roku 2020, a 46% technicznie dzisiaj możliwe).

3. Rozszerzenie priorytetów inwestycyjnych (Art.5):

Art. 5 **nie wymaga** uzupełnienia o przepisy wyraźnie wskazujące na możliwość wspierania projektów dotyczących budowy i modernizacji sieci przesyłowych energii oraz zapewnienia krajowego bezpieczeństwa energetycznego. W sytuacji, gdy środki publiczne są ograniczone, a inwestycje stymulujące innowacyjność i konkurencyjność polskiej gospodarki są potrzebne bardziej niż kiedykolwiek, należy skoncentrować fundusze na najlepszych dostępnych technologiach. Dlatego też w przypadku finansowania ze środków publicznych budowy i

modernizacji sieci energetycznych priorytetem powinny być inteligentne systemy dystrybucji na niskich poziomach napięcia, które pozwolą zwiększyć wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, wspierając lokalne hybrydowe systemy energetyczne przy dążeniu do osiągnięcia samowystarczalności, tam gdzie jest to możliwe, na poziomie powiatów. Priorytety inwestycyjne zapisane w punkcie 5 art. 5 (wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach), które pozwalają rozwijać w Polsce energetykę rozproszoną, opartą na odnawialnych źródłach energii są również wystarczające, by zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne.

Art. 5 **nie wymaga** również rozszerzenia wsparcia wzmocnienia konkurencyjności wyłącznie małych i średnich przedsiębiorstw na duże przedsiębiorstwa. Według aktualnych danych GUS (za 2009 r.) w Polsce aż 99,8% przedsiębiorstw to przedsiębiorstwa małe i średnie, w których zatrudnionych jest około 2/3 ogółu pracujących Polaków². Jednocześnie, w przeciwieństwie do dużych przedsiębiorstw, nie dysponują one ani wystarczającym kapitałem, ani zdolnością do zaciągnięcia kredytu, które pozwoliłyby im poprawić konkurencyjność, np. poprzez realizację działań na rzecz efektywności energetycznej³ czy zastosowania odnawialnych źródeł energii umożliwiając przekształcanie się z konsumentów w prosumentów energii. Ograniczone środki unijne nie powinny być przeznaczane na wsparcie kilku dużych projektów w dużych przedsiębiorstwach, które z powodzeniem mogą zostać zrealizowane bez dofinansowania z funduszy UE.

UWAGI DO PROJEKTU STANOWISKA RZĄDU RP DOT. PROJEKTU ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY W SPRAWIE FUNDUSZU SPÓJNOŚCI I UCHYLAJĄCEGO ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) NR 1084/2006:

1. Rozszerzenie zakresu wsparcia (Art.2):

Instalacje objęte dyrektywą 2003/87/WE (instalacje objęte Europejskim Systemem Handlu Uprawnieniami do Emisji) z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego **powinny** zgodnie z propozycją Komisji Europejskiej, **być wykluczone** z systemu wsparcia.

2. Przeformułowanie celu tematycznego nr 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach (Supporting the shift towards a low-carbon economy in all sectors) (Art. 3.a):

Wsparcie **nie powinno** być kierowane do sektora dużych przedsiębiorstw.

W przypadku finansowania ze środków publicznych budowy i modernizacji sieci energetycznych priorytetem powinny być inteligentne systemy dystrybucji na niskich poziomach napięcia, które pozwolą zwiększyć wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Osoba do kontaktu:

Przemysław Kalinka

Koordinator Koalicji Polskich POE na rzecz Funduszy Unijnych

ul. Raszyńska 32/44 lok. 140, 02-026 Warszawa

tel. 22 892 00 86, fax 22 892 06 14

przemek@bankwatch.org

² <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/469/12554.pdf>

³ National Economic Chamber, Projekt Change, Efektywność energetyczna w MSP – wyniki badań, July 2010, <http://www.een.org.pl/index.php/ochrona-srodowiska-/articles/efektywnosc-energetyczna-w-msp---wyniki-badan.html>